ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Raxmatillayeva Kamola Lutfullayevna

Termiz davlat universiteti talabasi

Email: kamolaraxmatillayeva1@gmail.com

YOSH TIL O'RGANUVCHILARDA INGLIZ TILIDA OG'ZAKI NUTQ (SPEAKING) KO'NIKMASINI OSHIRISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Annotatsiya

Ushbu maqola 7-11 yoshdagi boshlang'ich maktab o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutq (speaking) ko'nikmasini rivojlantirishdagi tizimli muammolar va ularning yechimlariga bag'ishlangan. Tadqiqot Termiz shahridagi 9- va 11-umumta'lim maktablari hamda Angor tumanidagi 47-maktabda o'tkazilgan amaliy kuzatishlar, o'qituvchilar bilan intervyular va o'quvchilar o'rtasidagi so'rovnomalarga asoslanadi. Maqolada yosh o'quvchilarning speaking ko'nikmasini oshirishga to'sqinlik qiluvchi asosiy omillar – grammatikaga haddan tashqari urg'u berish, psixologik qo'rquv, ota-ona nazoratining yetarli emasligi va metodik yondashuvlardagi kamchiliklar chuqur tahlil qilinadi. Muammolarning samarali yechimlari sifatida tabiiy til o'zlashtirish, qiziqish asosidagi yondashuv hamda zamonaviy texnologik ilovalar, shuningdek, dars jarayonini interfaol tashkil etish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar

og'zaki nutq, speaking ko'nikmasi, yosh til o'rganuvchilar, boshlang'ich ta'lim, kommunikativ yondashuv, ingliz tili o'qitish metodikasi, psixologik to'siqlar, raqamli texnologiyalar, "Language Acquisition".

Abstract

This article is devoted to the systematic problems and their solutions in developing the oral communication (speaking) skills of primary school pupils aged 7-11 in English language learning. The research is based on practical observations, teacher interviews, and student surveys conducted at secondary schools No. 9 and 11 in Termiz city, as well as school No. 47 in the Angor district.The paper provides a profound analysis of the key factors hindering the improvement of young learners' speaking skills, including excessive emphasis on grammar, psychological barriers (fear of making mistakes), insufficient parental involvement, and shortcomings in pedagogical approaches. As effective solutions to these problems, the article proposes practical recommendations such as natural language acquisition, interest-based learning, the integration of modern technological applications, and the organization of interactive classroom activities.

Keywords

oral speech, speaking skills, young learners, primary education, communicative approach, English language teaching methodology, psychological barriers, digital technologies, "Language Acquisition".

1. KIRISH

Global dunyoda chet tillarini bilish, ayniqsa ingliz tilida erkin so'zlasha olish shaxsiy va professional rivojlanishning kalitiga aylandi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-martdagi PQ-5117-son qarori aynan chet tillarini o'rganishni ommalashtirish va yosh avlodning muloqot qobiliyatlarini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqishni maqsad qilgan. Biroq, ta'lim tizimidagi islohotlarga qaramay, 7-11 yoshdagi boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida erkin fikr bildirishida bir qator to'siqlar saqlanib qolmoqda. Ushbu tadqiqotning dolzarbligi shundaki, u chekka hududlardagi maktablar misolida real muammolarni o'rganadi va ularga metodik yechimlar taklif etadi.

2. TADQIQOT METODOLOGIYASI VA O'TKAZILGAN KUZATUVLAR

Tadqiqot jarayonida Termiz va Angor tumanidagi maktablarda o'quv jarayoni bevosita kuzatildi. Tadqiqotda 10 dan ortiq ingliz tili o'qituvchilari va 100 ga yaqin o'quvchilar ishtirok etdi. Metodologiya sifatida "Kuzatish", "Suhbat" va "Statistik tahlil" usullaridan foydalanildi. Kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, darslarda o'qituvchilar asosan darslikdagi matnlarni tarjima qilish va mashqlarni yozma bajarishga e'tibor qaratadilar, og'zaki nutq uchun esa darsning atigi 10-15 foiz vaqti ajratiladi.

3. ANIQLANGAN ASOSIY MUAMMOLAR TAHLILI

Tadqiqot natijasida 7-11 yoshdagi bolalarda speaking ko'nikmasi rivojlanmasligining quyidagi 4 ta asosiy sababi aniqlandi:

3.1. Grammatikaga asoslangan o'qitish (Grammar-Translation Method)

O'qituvchilarning 83 foizi darsning asosiy qismini "Present Continuous" yoki "Have got/Has got" kabi qoidalarni tushuntirishga sarflaydi. O'quvchilar formulani bilsalar-da, uni nutqda qo'llashni bilmaydilar. Bu bolalarda tilni muloqot vositasi sifatida emas, balki "formula to'plami" sifatida ko'rishiga sabab bo'ladi.

3.2. Psixologik to'siqlar va "Xato qilishdan qo'rqish"

So'rovnomada qatnashgan o'quvchilarning 71 foizi ingliz tilida gapirishdan q''rqishini bildirdi. Buning asosiy sababi – o'qituvchi yoki tengdoshlari tomonidan xatolar uchun tanqid qilinish xavfidir. Bu yoshdagi bolalar uchun psixologik xavfsizlik muloqotga kirishishning eng muhim shartidir.

3.3. Metodik cheklovlar va vaqt tanqisligi

O'qituvchilar bilan suhbatda ma'lum bo'lishicha, dars ishlanmalari va o'quv rejalari juda tig'iz. Nazorat qiluvchi organlar darslikdagi barcha mashqlarning daftarga yozilishini talab qilgani sababli, o'qituvchilar ijodiy speaking o'yinlari uchun vaqt topa olmaydilar.

3.4. Ota-onalar ishtirokining sustligi

7-11 yoshli bola uchun uyda til muhitining yo'qligi o'rganilgan ma'lumotlarning tez unutilishiga olib keladi. Ota-onalar ko'pincha "bolam ingliz tilida nima so'zlarni biladi?" deb emas, balki "necha baho oldi?" deb so'rash bilan cheklanadi.

4. TAKLIF ETILAYOTGAN SAMARALI YECHIMLAR

Muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqildi:

4.1. “Language Acquisition” (Tabiiy o’zlashtirish) tamoyili

Bolalarga tilni chaqaloqlar kabi o’rgatish kerak. Jarayon quyidagi zanjir asosida bo’lishi shart:

Tinglash (Listening) → Takrorlash (Mimicking) → Og’zaki nutq (Speaking) → Yozish/Grammatika.

O’quvchi avval so’zni eshitishi va uning ma’nosini tushunishi, so’ngra uni talaffuz qilishi kerak. Grammatika esa nutqning ichiga singdirilgan holda berilishi lozim.

4.2. “Show and Tell” va “Role Play” metodlari

Boshlang’ich sinflarda “Show and Tell” (Ko’rsat va so’zla) metodi juda samarali. O’quvchi uyidan o’zining sevimli o’yinchog'i yoki rasmini olib keladi va u haqida 3-4 ta gap aytadi. Bu mashq bolada shaxsiy qiziqish uyg’otadi va nutqiy faollikni 50-60 foizga oshiradi.

4.3. Qiziqish asosidagi resurslar: Minecraft va Multfilmlar

Zamonaviy bolalar Minecraft o’yini yoki Disney multfilmlariga qiziqadi. Darsda “My dream house” mavzusini Minecraft o’yini misolida tushuntirish yoki multfilm qahramonlari dialoglarini dublyaj qilish o’quvchilarning darsga bo’lgan ishtiyoqini tubdan o’zgartiradi.

4.4. Raqamli texnologiyalar integratsiyasi

Darsda va uyda quyidagi ilovalardan foydalanish tavsiya etiladi:

Duolingo Kids: Nutqni aniqlash funksiyasi orqali talaffuzni to’g’irlaydi.

Lingokids: Qo’shiqlar va interfaol o’yinlar orqali so’z boyligini oshiradi.

BBC Learning English (Kids): Sifatli video kontentlar manbai.

5. XULOSA VA TAVSIYALAR

Yosh o’quvchilarning og’zaki nutq ko’nikmasini rivojlantirish – bu uzoq davom etadigan va o’qituvchidan katta mahorat talab qiladigan jarayon. Tadqiqot natijalariga ko’ra quyidagi xulosalar shakllantirildi:

Dars jarayonida grammatikaga sarflanadigan vaqtni kamaytirib, kommunikativ o’yinlarga ko’proq joy ajratish.

Maktablarda “Speaking klublar” tashkil etish va ularda baholash tizimidan voz kechish (bu qo’rquvni yo’qotadi).

O’qituvchilarni zamonaviy xalqaro metodikalar bo’yicha doimiy qayta tayyorlash.

Faqatgina kompleks yondashuv orqali biz o’quvchilarda ingliz tilida erkin va ravon gapirish ko’nikmasini shakllantira olamiz.

ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-martdagi PQ-5117-son qarori.

2.Makhmudov, I.M. (2024). Methods of improving speaking competence in teaching English to B2 level learners.

3.Alibayeva, U.A. (2024). Methods for developing English speech skills. Modern Science and Research.

4.Masudova, M. (2024). Fluent English speaking: Strategies and exercises for oral fluency development.

5.Al Hosni, S. (2014). Speaking Difficulties Encountered by Young EFL Learners.